

22 września 2021 r.

Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów

Stanowisko organizacji społeczeństwa obywatelskiego w sprawie dalszych prac nad programowaniem i monitorowaniem funduszy europejskich perspektywy finansowej UE 2021-2027 oraz Krajowego Planu Odbudowy

Szanowny Panie Premierze,

zgodnie z zapisami rozporządzenia ogólnego, tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060¹ kluczowym elementem wdrażania Funduszy jest **zasada partnerstwa**, której podstawę stanowi podejście oparte na wielopoziomowym zarządzaniu i która zapewnia udział władz regionalnych, lokalnych i miejskich oraz innych instytucji publicznych, społeczeństwa obywatelskiego, partnerów gospodarczych i społecznych oraz, w stosownych przypadkach, organizacji badawczych i uniwersytetów. Aby zapewnić ciągłość struktury partnerstwa, do Funduszy objętych niniejszym rozporządzeniem nadal powinien mieć zastosowanie europejski kodeks postępowania w sprawie umów o partnerstwie i programów wspieranych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych ustanowiony rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) nr 240/2014².

W lutym br. wspólnie apelowaliśmy do Pana, by nawiązać dialog w sprawie Krajowego Planu Odbudowy oraz w sprawie perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 określonej w projekcie Umowy Partnerstwa (pod apelem podpisało się wówczas ponad 1200 organizacji). W odpowiedzi, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej zdecydowało się współuczestniczyć w serii wysłuchań publicznych dotyczących zarówno projektu Krajowego Planu Odbudowy (marzec 2021) jak i funduszy unijnych na kolejną perspektywę finansową (od kwietnia 2021). Warto podkreślić duże zaangażowanie merytoryczne wszystkich uczestników - ministrów i urzędników ministerstwa, mówców reprezentujących organizacje pracodawców, związki zawodowe, biznes, samorządy, sektor nauki, organizacje pozarządowe i obywateli. Łącznie w wysłuchaniach zabrało głos ponad 500 mówców, a ponad 16 tysięcy zapoznało się

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32021R1060>

² Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0240>

online z ich przebiegiem. Wynikiem tej współpracy są rozwinięte i uzupełnione dokumenty programowe oraz wstępnie uzgodnione zasady wspólnego zarządzania i monitorowania wydatkowania tych funduszy.

Szeroki udział wszystkich środowisk, w tym społeczeństwa obywatelskiego, określa Rozdział II europejskiego kodeksu partnerstwa. Pan Minister Waldemar Buda zarówno podczas cyklu wysłuchań publicznych, jak i podczas spotkania Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu w dn. 30 kwietnia 2021 r. zadeklarował wszystkim stronom, w tym zaproszonym na to spotkanie przedstawicielom organizacji pozarządowych i pracodawców, współpracę przy wypracowaniu zasad zarządzania oraz uwzględnienie w ostatecznym kształcie projektu ustawy wdrożeniowej zapisów dotyczących składu i roli komitetu monitorującego.

Zasada partycypacji i współzarządzania

Zaniepokojeni jesteście zaprzestaniem rozmów. Od czwartku 9 września br. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej rozpoczęło tzw. konsultacje projektu *ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027* (tzw. ustawy wdrożeniowej), w krótkim, 14-dniowym terminie, rozsyłając tekst do wybranych instytucji, z pominięciem organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Tekst ten dopiero we wtorek 14 września ukazał się na stronach Rządowego Centrum Legislacji³, a co za tym idzie, został podany do publicznej wiadomości. **Czy to świadome działanie obliczone na konfrontację i lekceważenie unijnych przepisów, które zakładają uwzględnienie wszystkich partnerów, w tym głos organizacji pozarządowych? Chcielibyśmy wierzyć, że to jest przypadek.**

W proponowanym rozwiązaniu (w zakresie składów komitetów monitorujących) brak jest równowagi przedstawicieli różnych instytucji i partnerów zgodnie z art. 38 rozporządzenia ogólnego nr 2021/1060. Niektóre sektory są zupełnie pominięte (np. sektor nauki, przedsiębiorstw społecznych). Inne pozbawione zostały możliwości samodzielnego wskazywania swoich przedstawicieli (organizacje pozarządowe mają być wskazywane przez krajową/wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego, tj. organ doradczy ministra lub w regionie, marszałka). Nadto założono, iż każdym komitetem ma zarządzać przedstawiciel instytucji zarządzającej, w tym miejscu przypominamy rekomendację dot. prezydium komitetu monitorującego. Trudno także na chwilę obecną określić jak będą wyglądać zapisy dot. składu i zadań komitetu monitorującego dot. KPO, a przecież stosowne propozycje były już przedmiotem dyskusji, czyżby i w tym zakresie również miał być głos społeczeństwa obywatelskiego pominięty?

Wykorzystanie funduszy - nowe podstawy konkurencyjności i sprawiedliwa transformacja

Fundusze europejskie z nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027 oraz z funduszu odbudowy potrzebne są polskiemu społeczeństwu i gospodarce, aby sprostać wyzwaniom kolejnej dekady - zbudować nowe podstawy konkurencyjności gospodarczej w Europie i uodpornić Polskę na skutki zmiany klimatu, z uwzględnieniem aspektów włączenia społecznego, w szczególności grup w trudnej sytuacji, w tym dzieci i młodzieży. To jest bardzo trudne zadanie, wymagające wspólnej wiedzy wielu specjalistów z różnych dziedzin. Dlatego współpraca różnych środowisk jest tak potrzebna. W mniejszej skali zostało to udowodnione

³ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12351155/katalog/12814704#12814704>

podczas przygotowywania terytorialnych planów sprawiedliwej transformacji - te najlepiej przygotowane (Śląsk, Wielkopolska Wschodnia i Subregion Wałbrzyski na Dolnym Śląsku) powstały właśnie w ścisłej współpracy lokalnych przedsiębiorców, społeczności i władz samorządowych. W obecnej sytuacji niezrozumiałe jest pomijanie części partnerów, zwłaszcza społeczeństwa obywatelskiego, w procesie dalszych prac nad programowaniem, a w efekcie funkcjonowania projektowanych zapisów ryzyka wyłączenia z możliwości delegowania do komitetów monitorujących w sposób bezpośredni i niezależny od władzy (i jej organów doradczych) reprezentacji organizacji pozarządowych, które po 30 latach polskiej transformacji zbudowały swoją reprezentację w postaci federacji, związków i koalicji.

Panie Premierze, apelujemy o zgodne z prawem unijnym traktowanie wszystkich partnerów społeczno-ekonomicznych, gospodarczych, samorządowców, przedsiębiorców i organizacji obywatelskich, oraz o powrót do rozmów. Pragniemy podkreślić, że odnosimy się w tej chwili do sposobu procedowania dokumentu, a nie zgłaszamy jeszcze uwag jako takich do projektu ustawy, do którego każde środowisko ma swoje uwagi i nad którymi pracuje. W obecnej sytuacji liczymy na zastosowanie w praktyce przytoczonych regulacji dot. europejskiej zasady partnerstwa, w tym włączenie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zarówno w proces konsultacji, umożliwienie wzięcia udziału w wysłuchaniu publicznym oraz pracach nad ostatecznym kształtem projektu ustawy wprost powiązanej z programowaniem perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027.

Do wiadomości:

- Europejski Komitet Regionów
- Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny
- Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce
- Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego
- Konwent Marszałków Województw
- Rada Dialogu Społecznego
- Rada Działalności Pożytku Publicznego przy KPRM
- Konwent Wojewódzkich Rad Działalności Pożytku Publicznego

Podpisani:

1. Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
2. Dolnośląska Federacja Organizacji Pozarządowych
3. Federacja Inicjatyw Oświatowych
4. Federacja Mazowia
5. Federacja Zielonych "GAJA"
6. Federacja Znaki Równości
7. Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
8. Grupa Zagranica
9. Koalicja Sieć Organizacji Społecznych dla Edukacji
10. Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
11. Sieć SPLOT
12. Wielkopolska Rada Koordynacyjna Związek Organizacji Pozarządowych

13. Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych WRZOS
14. Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych
15. Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych
16. Związek Stowarzyszeń Kongres Ruchów Miejskich
17. Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć

18. Akcja Demokracja
19. Centrum Edukacji Obywatelskiej
20. Chrześcijańska Służba Charytatywna
21. Fundacja ADRA Polska
22. Fundacja Aktywności Lokalnej
23. Fundacja Artykuł 25
24. Fundacja Centrum im. prof. Bronisława Geremka
25. Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi
26. Fundacja CultureLab
27. Fundacja EkoRozwoju
28. Fundacja Idealna Gmina
29. Fundacja im. Stefana Batorego
30. Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju
31. Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych "SocLab"
32. Fundacja na rzecz Collegium Polonicum
33. Fundacja Otwarty Plan
34. Fundacja Pomocy Szkole im. Edwarda Machniewicza
35. Fundacja Pole Dialogu
36. Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego
37. Fundacja "Rozwój Tak-Odkrywki Nie
38. Fundacja Stocznia
39. Fundacja Szkoła z Klasą
40. Fundacja WWF Polska
41. Greenpeace Polska
42. Helsińska Fundacja Praw Człowieka
43. Instytut Spraw Publicznych
44. Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych w Jeleniej Górze
45. Małopolskie Towarzystwo Oświatowe
46. Młodzieżowy Strajk Klimatyczny
47. Polski Instytut Współpracy Obywatelskiej
48. Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki
49. Polski Zespół Humanitarny
50. Polskie Stowarzyszenie Zero Waste
51. Pomorskie Stowarzyszenie Aktywni Lokalnie
52. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków
53. Ośrodek Działań Ekologicznych "Źródła"
54. Stowarzyszenie BOMIASTO
55. Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
56. Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne "Wspólna Ziemia"
57. Stowarzyszenie "EKOSKOP"
58. Stowarzyszenie Inicjatyw Możliwych RzeczJasna
59. Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii
60. Stowarzyszenie Klon/Jawor
61. Stowarzyszenie Kłodzka Wstęga Sudetów - Lokalna Grupa Działania

62. Stowarzyszenie Komitet Obrony Demokracji
63. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Kraina Łęgów Odrzańskich"
64. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Wzgórz Trzebnickich
65. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Szlakiem Granitu
66. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Qwsi"
67. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Ujście Baryczy" Gmin Góra - Niechlów - Wąsosz
68. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
69. Stowarzyszenie "Ślężanie- Lokalna Grupa Działania"
70. THINKTANK Ośrodek analiz i dialogu
71. Towarzystwo na rzecz Ziemi
72. Zachodniopomorskie Forum Organizacji Socjalnych ZAFOS
73. Zielony Instytut